

GYMNÁZIUM JÁNA ADAMA RAYMANA

BAROK A ROKOKO

Seminárna práca

Emma Pásztorová, Emma Polohová

Predmet: umenie a kultúra

Vyučujúci: Mgr. Koval'ová Petronela

Trieda: sexta

Školský rok: 2018/2019

Ročník: druhý

OBSAH

1 Barok	3
1.1 Základné informácie.....	3
1.2 Barok na Slovensku.....	3
1.3 Architektúra.....	3
1.4 Literatúra.....	3
1.5 Sochárstvo.....	3
1.6 Maliarstvo.....	4
1.7 Hudba.....	4
1.8 Móda.....	4
2 Rokoko	
2.1 Základné informácie.....	5
2.2 Architektúra.....	5
2.3 Sochárstvo.....	5
2.4 Maliarstvo.....	5
2.5 Literatúra.....	5
2.6 Hudba.....	6
2.7 Móda.....	6
Zoznam použitej literatúry	7

1 Barok

1.1 Základné informácie

Barok trval zhruba od konca 16. do 18. storočia. Názov barok pravdepodobne pochádza z portugalského slova *barocco*, čo znamená nepravidelne sformulovaná perla. Je pre neho charakteristická monumentálna, dynamizmus, pátos, iluzionizmus, dekoratívnosť, pestrosť, rafinovanosť a hlavne majestátnosť a veľkoleposť. Inšpiračný zdroj bol, podobne ako pri renesancii, Antika. Veľká zmena, ktorú prinesol barok po renesancii, bola čorau väčšia štýlová rozmanitosť. Umelecký stredobod bol na začiatku Rím, neskôr sa v polovici obdobia presunul do Paríža. Barok nebol vždy prijímaný súčasníkmi najlepšie, k jeho oceneniu dochádza až neskôr, keď sa jeho výsledky dali porovnávať s ďalšími obdobiami.

1.2 Barok na Slovensku

Obdobie baroka na Slovensku bolo veľmi pochmúrne. Vyznačovalo sa vystupňovaním protiuďdovej a protimeštianskej politiky uhorskej šľachty a Habsburgovcov, upevnením feudalizmu a prehĺbením hospodárskeho i spoločenského úpadku. Výnimočnou osobnosťou stredoeurópskej barokovej maľby bol Ján Kupecký, ktorý pochádzal z Pezinka, no pôsobil prevažne v zahraničí. Ďalšou osobnosťou slovenského barokového maliarstva bol Jakub Bogdan.

1.3 Architektúra

Baroková architektúra sa prejavuje pompéznosťou a zložitnosťou chrámových pôdorysov. Jednotlivé priestory sa prestupujú a vytvárajú mnohotvárne členené celky. Ide o zložité, bohato zdobné stavby spestrené ornamentami a sochami. Medzi významné stavby treba spomenúť katedrálu sv. Petra a kostol S. Carlo v Ríme, kostol Geneviévy v Paríži, palác vo Versailles a drážd'anský Zwinger. Typické barokové stavby na Slovensku sú kostoly sv. Trojice a Alžbetiniek v Bratislave a trnavský univerzitný kostol, ktorý bol prvým barokovým kostolom na Slovensku.

1.4 Literatúra

Baroková literatúra so sebou nepriniesla takmer nič nové, väčšinou len naviazala na tradície a literárne formy predošlých období. Vyznačuje sa vlastnosťami ako pesimizmus, melanchólia, pochmúrnosť, satira, moralizácia a nedôvera voči všetkému pozemskému.

Najreprezentatívnejšími autormi boli Torquato Tassa, Hans Christoffel von Grimmelshausen, Miguel de Cervantes a Lope de Vega.

1.5 Sochárstvo

Sochárstvo je založené na zavedení pohybu do hmoty. Plní predovšetkým funkciu architektonickej výzdoby. Sochy a súsošia mali dramatický obsah, výraz ich tváre prezrádza ich duševný stav. Postavy boli zachytené v dynamike pohybu, ktorá sa dosahovala vzdušnými drapériami, širokými gestami a výraznou mimikou tváre. K najznámejším dielam patrí

napríklad jazdecká socha Petra Veľkého v Petrohrade alebo Fontána štyroch riek v Taliansku a k sochárom Talian Giovanni Lorenzo Bernini.

1.6 Maliarstvo

Maliarstvo sa vyznačuje silným dramatickým nábojom, vnútorným napätím a tragickým pátosom. Pomáhalo vytvárať spolu so sochárstvom a architektúrou iluzórny priestor, ktorým chcelo docieľiť prepojenie pozemského a nadzemského sveta. Išlo najmä o nástenné freskové maľby a oltárne obrazy, ale rozvíjali sa aj portréty. Široké uplatnenie malo aj dekoratívne maliarstvo, ktoré vychádzalo z optického klamu, ktorým dosahovalo iluzionistické efekty. Výrazným príkladom je Zrkadlová sieň vo Versailles. Základy maliarstva položil v Taliansku Caravaggio. Významnými maliarmi a dielami boli Rubens a jeho obrazy Nanebovzatie Panny Márie a Tri grácie, Rembrandt s dielami Obetovanie Izáka a Hodina anatómie u doktora Tulpa , Kráľ na na poľovačke od Antoina van Dycka, Diego Velázquez s dielami Venušina toaleta a Pijani a Nicolas Poussin a jeho Nymfa a satyr, Mor v Ashdod a Scipiova zdržanlivosť.

1.7 Hudba

Dôležitým prvkom Barokovej hudby je kontrast, ale aj mohutný zvuk a hojné používanie melodických ozdôb. Populárnejšími sa stali nástroje ako trúbka, husle a orgán. Skladatelia začali menej sústreďovať na komplikovanú polyfóniu, ktorá dominovala v pätnástom a šestnástom storočí a zamerali sa skôr na jeden hlas so zjednodušeným sprievodom alebo citovo účinnejšiu monódiu. Najbežnejšie hudobné formy sú opera, oratórium, kantáta, suita a sonáta. Známi skladatelia pochádzali hlavne z Talianska, vrátane Monteverdiho, Corelliho a Vivaldiho. Významní však boli aj Nemci Bach, Telemann a Handel, Francúzi Couperin a Dandrieu a briti Purcell a Clarke. Medzi najslávnejšie barokové diela parí Vivaldiho Glória a Štyri ročné obdobia, Matúšove pašie a Magnificat od Bacha a Handlov Mesiáš.

1.8 Móda

Móda v období baroka bola charakteristická dlhými šatami, sukňami, kabátmi ale aj korzetmi a parochňami. Bol špecifický pre jednotlivé spoločenské vrstvy, preto bolo podľa odevu človeka možné určiť jeho spoločenské postavenie. Využívali hlavne vzrované tkaniny, zamat, hodváb a čipku. Šaty zvykli mať hlboké výstrihy, zúžený pás, nad bokmi boli voľné, bez zbytočných naškrobených spodničiek. Požiadavky módy viedli k trvalým deformáciám ženských siluet a dokonca k chorobe a smrti. Obľúbená bola aj krinolína, sukňa na vystuženej kostre. Pre mužskú módu bola charakteristická parochňa, vyrabaná nielen z pravých vlasov, ale aj ovčej vlny a konskej hrivy. Pánske odevy boli niekedy zdobené viac ako ženské a žensky aj často pôsobili.

2 Rokoko

2.1 Základné informácie

Rokoko vzniká v polovici 18. storočia za vlády Ludvíka XV. vo Francúzsku, ale vo veľkej miere sa uplatnilo aj v Rakúsku. Názov pochádza pravdepodobne zo slova *rocaille*, čo znamená mušličkami a skalkami vyskladaná jaskyňa. Ide o jeden z najatraktívnejších umeleckých prúdov. Na rozdiel od baroka je rokoko amorálne a intuitívne, nie didaktické ani intelektuálne. Nepotrebuje podrobnejšie historické, či teoretické pozadie, jeho hlavným cieľom je páčiť sa. Jeho hlavnými znakmi sú nežnosť, veselosť, hravosť, koketný pôvab a zdobenosť foriem. Bolo umením jemnej spoločnosti.

2.2 Architektúra

V architektúre rokoka sa odrazili nové prvky. Keďže veľké barokové izby šľachty nevyhovovali, nechávali si radšej zriaďovať menšie miestnosti prezdobované ornamentami, kobercami, záclonami a drapériami. Celá výzdoba sa nesie v jemných farbách a hlavným znakom interiérovej výzdoby sú teplé farby. Architektúra sa najvýraznejšie prejavuje v interiéri, ktorý sa skladal zo série vysokých, štíhlych, decentných celkov umiestnených popri sebe, pričom zrkadlá, okná a dvere sa striedali s ozdobne vyrezávanými stenovými panelmi. Zrkadlá sa lemovali čoraz zložitejšími krivkami. Významné stavby sú kostol sv. Františka z Assisi, palác Czapski vo Varšave, kostol sv. Ondreja v Kyjeve.

2.3 Sochárstvo

Pre sochárstvo bola charakteristická harmonická vyváženosť. Sústredilo sa predovšetkým na dekoratívnu výzdobu. Najvladnejším odborom plastiky sa stali drobné figúrky z porcelánu. Používa sa skôr jemný porcelán namiesto mramoru alebo iného ťažkého média. K najdôležitejším sochárom patrili Francúz Francois Barois s dielom Zomierajúca Kleopatra, Jean-Baptiste Lemoyne so svojou sériou búst, tvorca Smrti Dida Claude-Augustin Cayot, Lambert-Sigisbert Adam s bustou neptúna a sochou Neptún tíšiaci vlny a jeden z najvýznamnejších umelcov storočia Jean-Antoin Houdon.

2.4 Maliarstvo

V maliarstve sa používali hlavne jemné pastelové odtiene, ornamenty a zakrivené čiary. Farba sa uprednostňovala pred kresbou. Prevládajú pastorálne témy, slávnosti, tanečné zábavy, ľúbostné dobrodružstvá. Antoine Watteau je považovaný za prvého veľkého rokokového maliara. Hľadal harmóniu medzi človekom a prírodou. Zobrazuje klasicé témy, ktoré sa často točia okolo mládeže a lásky, napríklad na maľbe Pútnické cesty do Cythery. O niečo neskôr sa stal majstrom rokokovej maľby Francois Boucher. Namaloval mimoriadne kontroverzný obraz Blonde Odalisque, ktorý údajne zobrazoval manželské vzťahy kráľa. K najslávnejším rokokovým obrazom patrí aj Hojdačka od Jeana-Honorého Fragonarda.

2.5 Literatúra

V literatúre preberalo rokoko žánre od baroka, ale upravovalo si ich, upúšťalo od mystiky a prechádzalo k pozemskej zmyslovosti. Inak k významným zmenám nedošlo. Inšpiráciu hľadali autori v milostných veršoch Anakreóna, Horatia a Catullo.

2.6 Hudba

V oblasti hudby kladlo Rokoko dôraz na drobné formy a spevavé melódie. Charakterizuje ho prevaha harmónie a krehkosť zvuku. Rokokový hudobný štýl sa vyvinul z barokového ale bol menej formálny ale veľkolepeší, bol to skôr elegantný ako hlboký štýl. Hudba je ľahká a náladová. Rokokové kompozície rozpustili hrubé textúry barokovej hudby na priame a transparentné melódie. Vyvolávali jasnú náladu, ktorá sa mohla počas skladby meniť. Z skladateľov bol François Couperin považovaný za najlepšieho a najvplyvnejšieho.

2.7 Móda

Móda bola veľmi charakteristická, kvôli svojej zvláštnosti, asymetrii, delikátnosti a ľahkosti detailov. Bola založená na extravagancii, elegantnosti a dekorácií. Jej krása bola ešte viac zdôrazňovaná používaním látok. Najbežnejšie tkaniny používané v dámskom a pánskom oblečení boli satén, brokát a čipka, zvyčajne v pastelových odtieňoch. Dámske odevy pozostávali z korzetu s úzkymi rukávami, zdobených kaskádami, krajky a stuhami. Úzke korzety vytvárali kontrast s hustou sukňou. Pánske odevy boli bohato zdobené, mali veľa stúh a čipiek. Odev pozostával z krátkj vesty s tiež krátkymi rukávami a nohavicami siahajúcimi už po kolena doplnené pančuchami. Rokoko sa snažilo dosiahnuť krásu aj v účese. Muži začínali používať menšie, pudrom posypané parochne no ženské účesy boli spočiatku veľmi rozľahlé. Účesy sa bohato zdobili, a to nielen kvetinami, ale aj košíčkami s ovocím, veternými mlynmi, plachetnicami a podobne.

Zoznam použitej literatúry

THIRY, Karol. *Dejiny umenia a umeleckoremeselnej práce: pre učebné a študijné odbory stredných odborných učilišť*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990. ISBN 8008002972

PIJOAN, José. *Dejiny umenia: diel 8*. Bratislava: Tartan, 1985. ISBN 80-222-0123-5

KITSON, Michael. *Barok a rokoko*. Bratislava: Pallas, 1972. Umenie sveta. ISBN 94-130-72

Baroque.org. (2015). *About the Baroque Period*. [online] <https://www.baroque.org/baroque/>.

Zus-nauka.webnode.sk. (2015). *Baroková hudba : Hudobná náuka*. [online] <https://zus-nauka.webnode.sk/news/barokova-hudba/>.

Courses.lumenlearning.com. *Rococo / Boundless Art History*. [online] <https://courses.lumenlearning.com/boundless-arthistory/chapter/rococo/>.

Sites.google.com. *5.Baroque and rococo - Clothing through the ages*. [online] <https://sites.google.com/site/clothingthroughtheages/home/baroque-and-ro>.

Otterstein, P. (2017). *5 Greatest Baroque Painters And Their Work - DailyArtMagazine.com - Art History Stories*. [online] DailyArtMagazine.com - Art History Stories. <http://www.dailyartmagazine.com/5-greatest-baroque-painters/>.

Vam.ac.uk. (n.d.). *Style Guide: Rococo - Victoria and Albert Museum*. [online] <http://www.vam.ac.uk/content/articles/s/style-guide-rococo/>.